

تحلیل و بررسی عوامل موثر مکانی در بروز قتل از دید افراد دخیل پدیده (مطالعه موردی شهرستان جیرفت)

حبیب الله بیاد^۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۰۸/۲۰

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۶/۱۲

چکیده

گونه‌های مختلف آب و هوایی، فرهنگی و آداب و رسوم حاکم بر اقلیم‌های مختلف در حد وسیعی در پیدایش و تغییر کنش‌ها و اعمال هنجارشکن تأثیرگذار است، هدف از این پژوهش، بررسی تأثیر عوامل مکانی و محیطی در بروز پدیده قتل در منطقه جیرفت است.

روش تحقیق حاضر به صورت توصیفی تحلیلی مبتنی بر پیمایش بوده است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه افراد محکوم به پدیده قتل در محدوده مکانی منطقه جیرفت می‌باشد. حجم نمونه با روش دلفی برابر ۲۰ نفر از افراد دخیل می‌باشد. تجزیه و تحلیل اطلاعات از آمار توصیفی با نرم افزار SPSS و استفاده شده است.

نتایج نشان می‌دهد. منطقه جیرفت یکی از مناطق جنوبی کشور و در شرایط هوای گرم و نامساعد قرار دارد. که مردم در شرایط گرم و نامساعد از آستانه تحمل کمتری برخوردار بوده اند؛ و با اندکی تحریک از کوره در رفته. این حالت به دلیل ارتباط میان گرما و کاهش حد آستانه بدن است. چنانچه نتایج تحقیق نشان داد که به طور کل میزان بروز قتل از مناطق سردسیر به طرف مناطق گرمسیری افزایش پیدا می‌کند.

کلید واژه: قتل، آب و هوا، جغرافیا، جیرفت.

مقدمه

محیط جغرافیایی؛ محیطی است که انسان‌ها در آن به سر می‌برند و شامل دما، درجه حرارت، آب و هوا، خاک از یک طرف و زیست‌گاه (بافت شهری، روستایی یا محیطی) از سوی دیگر می‌باشد. شناخت محیط به عنوان مهم‌ترین علل مولد جرم نخستین گام مؤثر در مبارزه به منظور از بین بردن عوامل جرم‌زا و یا حداقل کاهش اثرات سوء آن است (عصاره و شامبیایی، ۱۳۹۱: ۲۴). وجود مردمانی که اگر فرصتی به دست آورند، مرتکب جرم خواهند شد و تأثیراتی که وضعیت جغرافیایی، آب و هوا و به طور کلی محیط پیرامونی می‌تواند بر کنش‌های آدمی ایجاد نماید در نظریه‌ی محیطی، مد نظر قرار می‌گیرد. بنابراین، امروزه به جای تبیین انگیزش ارتکاب جرم در ذهن مجرم، وضعیت‌ها و شرایطی را که به مجرمان انگیزه و فرصت ارتکاب جرم را می‌دهند یا علل محیطی که آدمی را تحت تأثیر خود قرار می‌دهند و به واسطه آن ارتکاب جرم تسهیل می‌گردد تبیین می‌شود. اگر انسان را در ارتکاب جرم صرفاً مختار بدانیم، بر نیروهای قدرت‌مند محیط پیرامون چشم بسته و اگر او را مقید بنامیم، اختیار و قوه تمیز را آشکار نغض کرده‌ایم. بنابراین باید باور کرد که انسان هستیم و متأثر از نیروهای طبیعت، نیروهایی چون درجه حرارت، تراکم و معماری شهری، آداب و رسوم، فرهنگ و... (همان، ۲۲).

در جامعه امروزی جرایمی همچون قتل، ایراد ضرب و جرح، تخریب، اعمال منافی عفت و... از مصادیق جرایم به شمار می‌روند. که با بیشترین فراوانی در زمره آسیب‌های اجتماعی قرار دارند، در این بین قتل یکی از شدیدترین نوع جرم در جامعه است و بررسی عوامل مؤثر بر قتل می‌تواند کمک فراوانی به کاهش خشونت این واقعه خشونت بار داشته باشد. در راستا این پژوهش تلاش دارد عوامل جغرافیایی مؤثر بر وقوع قتل را برای اطلاع بیشتر مسئولین قضائی و انتظامی از روش‌ها و این عوامل و تغییر این عوامل نسبت به گذشته شناسایی کند. امید آن می‌رود اطلاعاتی که در این مطالعه در خصوص عوامل دخیل در وقوع قتل ارائه می‌شود مورد استفاده مسئولین ذی‌ربط قرار گیرد.

برخی از پژوهش‌هایی که در ایران و عرصه بین‌الملل به بررسی پدیده قتل و عوامل دخیل در آن به جغرافیای پرداخته شده، اشاره خواهیم کرد: (زسولت، ۱۹۹۹) با بررسی داده‌های جرائم سرقت خودرو، جرائم خشن، قتل عمد و سرقت اموال در ۵۰ ایالت آمریکا در دوره ۹۴-۱۹۷۱ با فن داده‌های ترکیبی تراکم جمعیت، جمعیت ۲۰ تا ۲۴ ساله، نرخ بیکاری، درآمد سرانه، رفاه عمومی، تعداد ثبت نام شدگان در مدارس ابتدایی و راهنمایی و مخارج پلیس و تعداد افراد پلیس را متغیرهای مستقل و شاخص جرائم مختلف را متغیر وابسته در نظر گرفته و نتیجه گرفته است افزایش میزان بیکاری، تراکم جمعیت، تعداد افراد ۲۰ تا ۲۴ ساله و حتی مخارج پلیس و تعداد افراد پلیس تأثیر مستقیم و مثبت بر وقوع جرائم، بویژه قتل عمد داشته، در حالی که افزایش شاخص رفاه عمومی

و سطح سواد و درآمد سرانه تأثیر منفی بر قتل عمد در آمریکا داشته است. آناستاز لاوکی و همکاران (۲۰۰۲) در پژوهش خود ارتباط میان محیط فیزیکی و اجتماعی و جرم عبوری در امتداد خط آهن لس آنجلس و ایستگاه‌های آن نشان داده شد. این پژوهش ارتباط معنادار میان بروز بزهکاری و استقرار ایستگاه‌های خط آهن و ویژگی‌های فیزیکی-اجتماعی ایستگاه‌ها و مکان‌های مجاور آنها را تایید کرد. (فرانس، ۲۰۰۲) در مطالعه‌ای تحت عنوان تحلیل فضایی رابطه بین ساختمان‌های مخروبه در محلات و جرم: این پژوهش نشان می‌دهد جرایمی که در محلات رخ می‌دهد بیشتر در منازل محقر و مخروبه است و این گونه مکان‌ها به عنوان یک مکان نا امن، همیشه مورد توجه پلیس و نیروهای امنیتی هستند. (پوراحمد و همکاران، ۱۳۸۱) در مطالعه‌ای تحت عنوان بررسی جغرافیایی جرم در شهر تهران به مطالعه پراکندگی جرم در مناطق شهر تهران و ارتباط بین ویژگی‌های فیزیکی مانند تاریکی و خلوتی محیط و ارتکاب جرم پرداخته‌اند که نتایج آن نشان می‌دهد بین ویژگی‌های محیطی و ارتکاب جرم وجود دارد. (افتخاری و همکاران، ۱۳۸۴) ارتکاب قتل ممکن است با تصمیم قبلی و یا تحت تأثیر عوامل و محرک یا یک حالت مجزای درونی و روانی بدون مقدمه انجام گیرد؛ لذا انگیزه قتل با توجه به اوضاع اقتصاد، اجتماعی، اخلاقی، فرهنگی، مذهبی و سیاسی جوامع مختلف بشری فرق می‌کند. (شوازی، ۱۳۸۷) در مقاله‌ای تحت عنوان رابطه جغرافیا و امنیت با تأکید بر نقش و کار ویژه نیروی انتظامی به بررسی عوامل جغرافیایی مؤثر بر امنیت یک کشور به عنوان یک واحد سیاسی پرداخته شود. عواملی چون موقعیت، شکل، وسعت و مشخصات ظاهری که در امنیت داخلی و ملی کشور مؤثر هستند، تأکید می‌شود. عوامل جغرافیایی مثل حضور آمریکا در اطراف مرزهای ایران، تنوع همسایگی، تنوع مرزی، و ترانزیت مواد مخدر و قاچاق کالا مجموعه عواملی هستند که برگرفته از موقعیت، شکل، وسعت و مشخصات ظاهری جمهوری اسلامی ایران هستند و کارکردهای نیروی انتظامی و پلیس را تحت تأثیر قرار داده‌اند. (شاهیوندی و دیگران، ۱۳۸۸)، در پژوهشی با عنوان «تحلیلی بر توزیع فضایی جرایم در مناطق شهر اصفهان» به مطالعه نحوه توزیع فضایی اعمال مجرمانه و تأثیر عوامل محیطی و جمعیتی بر ارتکاب آنها در مناطق جغرافیایی شهر اصفهان پرداخته‌اند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد که بین متغیرهای زمان وقوع جرم و نوع جرم، مناطق جرم و نوع جرم و تراکم جمعیت و تعداد جرایم وجود دارد. (جاهد و همکاران، ۱۳۹۰) در مقاله‌ای تحت عنوان دخیل در وقوع قتل عمد (مطالعه موردی استان اردبیل بین سالهای ۱۳۸۹-۱۳۸۵ با استفاده از اطلاعات پرونده‌های کیفری و پزشکی قانونی و مصاحبه با کارشناسان امر در گستره جغرافیایی و بازه زمانی تحقیق، بروز آسیب‌های اجتماعی از جمله نزاع و درگیری، اختلافات، مسایل اخلاقی، سرقت و انتقام موجب وقوع قتل عمد می‌شود.

انریکو فری را می‌توان گفت اولین جرم‌شناسی است که در رابطه با تأثیر عوامل محیط در وقوع جرم مسائلی را به طور جدی مطرح نموده است. وی طرف دار مکتب تحقیقی بود. به نظر وی عوامل به وجود آورنده جرم در سه سطح شخصی، محیطی و اجتماعی، قابل طبقه‌بندی هستند. عوامل شخصی بیشتر شامل ارثی و ژنتیکی موجود در بدن فرد می‌باشد. در سطح محیطی نیز قایل به تأثیر شرایط جوی، دمای هوا، وضعیت شهر محل سکونت فرد و... بود و در این مورد نیز بحث شهرسازی و نحوه تأثیر آن در جرایم را به طور ضمنی مورد اشاره قرار داده است در سطح اجتماعی نیز به عواملی مثل فرهنگ، سطح آموزش، تراکم جمعیتی و... پرداخته است. در مورد تراکم جمعیتی، به خصوص در شهرک‌ها و تأثیر مستقیم و غیر مستقیم آن در جرم، توصیفات وی قابل توجه می‌باشد (نوربها، ۱۳۸۴: ۱۱۵). محیط جغرافیای محیطی است که انسان‌ها در آن به سر می‌برند و شامل دما، درجه حرارت، آب و هوا، خاک از یک طرف و زیست‌گاه (بافت شهری، روستایی یا محیطی) از سوی دیگر می‌باشد. محیط طبیعی که امروزه مورد توجه دانش جرم‌شناسی است یکی از دغدغه‌های دانشمندان ادوار پیشین است دانشمندانی چون ارسطو که تأثیر آب و هوا و درجه حرارت و موقعیت مکانی در گسترش حیوانات توجه کرده است یا ابن‌خلدون از مورخین اسلامی و هم‌چنین مورخین و فلاسفه غرب چون منتسکیو، ژان بدن، روسو و... که عقاید در خور توجهی را در زمینه اثرات محیط ارایه کرده‌اند (بیاد، ۱۳۹۵: ۴۳).

از این رو با توجه به اهمیت مساله تحقیق، مرور ادبیات پیش و مبانی نظری می‌توان اهداف پژوهش را چنین ذکر کرد:

- بررسی پراکندگی جغرافیایی وقوع قتل در منطقه جیرفت؛
- شناسایی عوامل جغرافیایی (اعم از طبیعی یا انسانی) موثر بر وقوع قتل در منطقه جیرفت و محاسبه فراوانی هر یک از آنها با توجه به آمار سازمانی و مطالعات میدانی؛
- بررسی حوزه‌ها و مکان‌های جرم‌خیز و آلوده شهر و بررسی تأثیر این مکان‌ها در رفتار و فعالیت‌های مجرمانه و آسیب‌هایی که در این محدوده در پیکره شهر باقی می‌گذارد؛
- شناسایی علل مکانی تسهیل‌کننده یا ترغیب‌کننده ارتکاب جرم قتل؛
- ارائه راهکارهایی مناسب و عملی به منظور کاهش این پدیده در شهرستان جیرفت.

روش‌شناسی تحقیق

پژوهش‌های جغرافیایی به معنای کاربرد روش علمی در جهت حل مسائل فضایی، اعم از مطالعه اجتماعی یا طبیعی است. به این ترتیب چنین روشی می‌بایست مبتنی بر

داشتن یک مسئله، اطلاعات دقیق، ارائه یافته‌ها و استنتاج باشد. روش تحقیق در این پژوهش توصیفی-تحلیلی و از نوع پیمایشی می‌باشد. حجم نمونه بر اساس نمونه‌گیری دلفی و کارشناسی تعیین شده است که متخصص بر حسب نیاز تحقیق حجم نمونه را تعیین می‌کند. که برابر مصاحبه با ۲۰ نفر از زندانیان محکوم به قتل برابر می‌باشد که پس از انجام مرحله پرسشگری داده‌ها و اطلاعات بدست آمده با استفاده از نرم افزار SPSS (به روش آمار توصیفی) تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌های تحقیق مشخصات سنی پاسخگویان

جدول ۱: توزیع سنی پاسخگویان

سن	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
۲۰	۱	۵.۰	۵.۰
۲۲	۲	۱۰.۰	۱۵.۰
۲۳	۲	۱۰.۰	۲۵.۰
۲۴	۱	۵.۰	۳۰.۰
۲۵	۱	۵.۰	۳۵.۰
۲۶	۲	۱۰.۰	۴۵.۰
۲۷	۴	۲۰.۰	۶۵.۰
۲۹	۱	۵.۰	۷۰.۰
۳۳	۲	۱۰.۰	۸۰.۰
۳۵	۱	۵.۰	۸۵.۰
۳۸	۲	۱۰.۰	۹۵.۰
۵۴	۱	۵.۰	۱۰۰
جمع	۲۰	۱۰۰	-

۲۵

در جامعه آماری تحقیق، محقق ۲۰ نفر (مجرمین محکوم به قتل) را مورد بررسی قرار داده است. کم سن‌ترین پاسخگو؛ ۲۰ ساله (با فراوانی ۱) و مسن‌ترین آنها ۵۴ ساله (با فراوانی ۱) می‌باشند. میانه سنی این جامعه، ۲۷ است و نما در این گروه‌های سنی نیز ۲۷ ساله است که بیشترین فراوانی (۴ نفر) را از میان پاسخگویان شامل می‌گردد.

جدول ۲: آمار سنی

تعداد پاسخگویان	میانگین حسابی	میانہ نما	دامنه تغییرات	بزرگترین داده	کوچکترین داده
۲۰	۲۸.۹۵	۲۷	۳۴	۲۰	۵۴

منبع: یافته‌های میدانی و محاسبات محقق، ۱۳۹۵

بیشترین درصد فراوانی در گروه‌های عمده سنی فوق در میان پاسخگویان متعلق به گروه سنی ۲۰ تا ۲۹ سال با ۷۰ درصد می‌باشد. و کمترین آن در گروه سنی ۵۰ به بالا با ۵ درصد (۱ نفر از مجموع ۲۰ نفر) مجرم است.

جدول ۳: توزیع درصد فراوانی گروه‌های سنی قاتلین

گروه سنی	فراوانی	درصد فراوانی
زیر ۲۰ سال	۰	۰
۲۰ تا ۲۹	۱۴	۷۰.۰
۳۰ تا ۳۹	۵	۲۵.۰
۴۰ تا ۴۹	۰	۰
۵۰ به بالا	۱	۵.۰

منبع: یافته‌های میدانی و محاسبات محقق، ۱۳۹۵

وضعیت اسکان قاتلین در منطقه

مطابق جدول (۴) و نمودار (۲) از میان پاسخگویان مجرم در قتل، ۲۵ درصد ساکن بخش جیرفت، ۲۰ درصد ساکن بخش عنبرآباد، ۵ درصد ساکن جبالبارز، ۱۰ درصد ساکن جبالبارز جنوبی، ۲۰ درصد ساکن بخش ساردوئیه و ۲۰ درصد هم شامل اتباع خارج (افاغنه) و همسایگان مرزی (رودبار، اسلام آباد و...) هستند. بیشترین درصد فراوانی اسکان از میان قاتلین متعلق به بخش جیرفت و کمترین متعلق به بخش اسماعیلی می‌باشد.

جدول ۴: فراوانی و درصد فراوانی منطقه اسکان قاتلین

محل سکونت	فراوانی	درصد فراوانی
جیرفت	۵	۲۵.۰
عنبرآباد	۴	۲۰.۰
جبالبارز شمالی	۱	۵.۰
اسماعیلی	۰	۰
جبالبارز جنوبی	۲	۱۰.۰
ساردوئیه	۴	۲۰.۰
خارج از محدوده و اتباع خارجی	۴	۲۰.۰

وضعیت اسکان مقتولین در منطقه

مطابق جدول (۵) و شکل (۳) و از میان مقتولین، ۱۵ درصد ساکن بخش جیرفت، ۱۰ درصد ساکن بخش عنبرآباد، ۵ درصد ساکن جبالبارز، ۱۰ درصد ساکن جبالبارز جنوبی، ۴۵ درصد ساکن بخش ساردوئیه و ۱۵ درصد هم شامل اتباع خارج (افاغنه) و همسایگان مرزی (رودبار، اسلام آباد و...) هستند. بیشترین درصد فراوانی اسکان از میان مقتولین متعلق به بخش ساردوئیه و کمترین به بخش اسماعیلی می باشد.

جدول ۵: فراوانی و درصد فراوانی منطقه اسکان مقتولین

محل سکونت	فراوانی	درصد فراوانی
جیرفت	۳	۱۵.۰
عنبرآباد	۲	۱۰.۰
جبالبارز شمالی	۱	۵.۰
اسماعیلی	۰	۰
جبالبارز جنوبی	۲	۱۰.۰
ساردوئیه	۹	۴۵.۰
خارج از محدوده و اتباع خارجی	۳	۱۵.۰

منبع: یافته‌های میدانی و محاسبات محقق ۱۳۹۵

توزیع نوع کاربری وقوع قتل

مطابق جدول (۶) و شکل (۴) ۷۵ درصد از کاربرهای که قتل در آن‌ها بروز داده است از نوع مسکونی ۶۵، ۱۰ درصد کاربری معابر، ۱۰ درصد فضای سبز و ۱۵ درصد کشاورزی می باشند.

جدول ۶: توزیع فراوانی درصد کاربری‌های وقوع قتل

نوع کاربری	فراوانی	درصد فراوانی
مسکونی	۱۲	۶۵.۰
معابر	۲	۱۰.۰
فضای سبز	۲	۱۰.۰
بایر	۰	۰
تجاری	۰	۰
حمل و نقل	۰	۰
مذهبی	۰	۰
انبار	۰	۰
تأسیسات شهری	۰	۰
فرهنگی	۰	۰
اداری	۰	۰
میدان	۰	۰
آموزشی	۰	۰
درمانی	۰	۰
توریستی	۰	۰
کشاورزی	۴	۱۵.۰

منبع: یافته‌های میدانی و محاسبات محقق، ۱۳۹۵

توزیع نوع مکان وقوع قتل

مطابق جدول (۷) ۱۰,۰ درصد از مکان‌های که قتل در آن‌ها رخ داده است از نوع عشایری، ۲۵ درصد مزارع و باغ و ۱۵ درون روستا و ۵۰ درصد در درون شهر رخ داده است. به عبارتی می‌توان گفت بیشتری مکانی که پدیده قتل در آن رخ داده است درون شهر می‌باشد.

جدول ۷: توزیع فراوانی و درصد فراوانی مکان‌های وقوع قتل

نوع مکان	فراوانی	درصد فراوانی
عشایری	۲	۱۰.۰
مزارع-باغ	۷	۲۵.۰
جنگل	۰	۰
بیابان	۰	۰
درون روستا	۳	۱۵.۰
حذفاصل دو روستا	۰	۰
درون شهر	۸	۵۰.۰
حذفاصل شهر و روستا	۰	۰
در حاشیه شهر	۰	۰

منبع: یافته‌های میدانی و محاسبات محقق، ۱۳۹۵

توزیع منطقه وقوع قتل

مطابق جدول (۸) و شکل (۶) ۳۰ درصد از منطقه که قتل در آن‌ها رخ داده است یک منطقه سردسیری، ۱۰ درصد در منطقه گرمسیری اتفاق افتاده است و ۶۰ درصد حفاصل یک منطقه گرمسیر با یک منطقه سردسیری. به عبارتی می‌توان گفت که در حفاصل یک منطقه گرمسیری با یک منطقه سردسیری بیشترین میزان قتل به وقوع پیوسته است.

جدول ۸: توزیع فراوانی و درصد فراوانی منطقه وقوع قتل

منطقه	فراوانی	درصد فراوانی
در یک منطقه سردسیری	۶	۳۰
حفاصل دو منطقه سردسیری	۰	۰
در یک منطقه گرمسیری	۲	۱۰
حفاصل دو منطقه گرمسیری	۰	۰
حفاصل یک منطقه گرمسیری با یک منطقه سردسیری	۱۲	۶۰

منبع: یافته‌های میدانی و محاسبات محقق، ۱۳۹۵

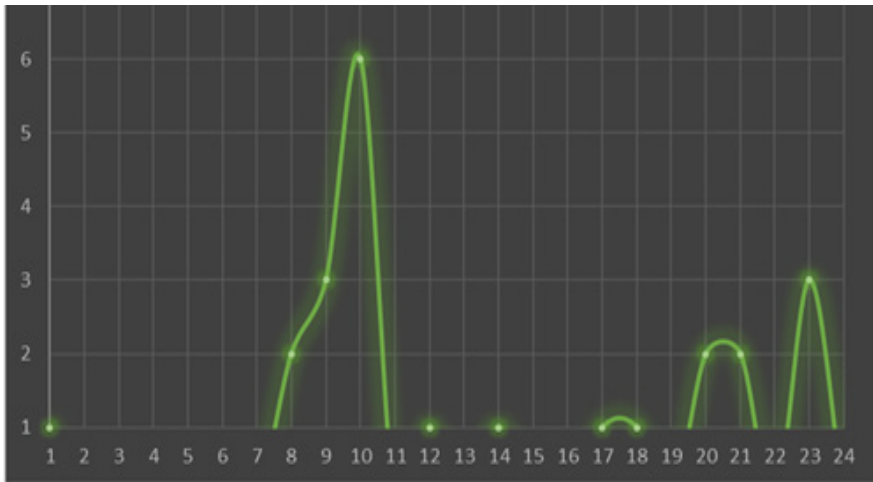
تحلیل زمانی (ساعات شبانه و روز) وقوع قتل ارتكابی در منطقه

تحلیل زمانی ساعات شبانه روز در گراف (۱) مشخص شده است. در این گراف با حرکت بر روی محور زمان از ساعت ۰۰:۰۰ تا ۰۱:۰۰ نوسان انداکی داشته است سپس از ساعت ۰۱:۰۰ تا ۰۸:۰۰ محیط دارای وضعیت آرام است. اما از ساعت ۰۸:۰۰ به بعد تا ساعت ۱۱:۰۰ رشد فزاینده و اوج زمان بروز این پدیده صورت گرفته است می‌توان این بازه زمانی را نقاط بحرانی این گراف خواند.

در ادامه تحلیل گراف مورد بررسی از ساعت ۱۲:۰۰ تا ۱۸:۰۰ به بعد زمان‌های وقوع جرم ملموس و محسوس است که نسبت به بازه زمانی قبل کاهش پیدا کرده است و در ادامه از ساعت ۱۸:۰۰ به بعد تعداد قتل به وضوح افزایش یافته است.

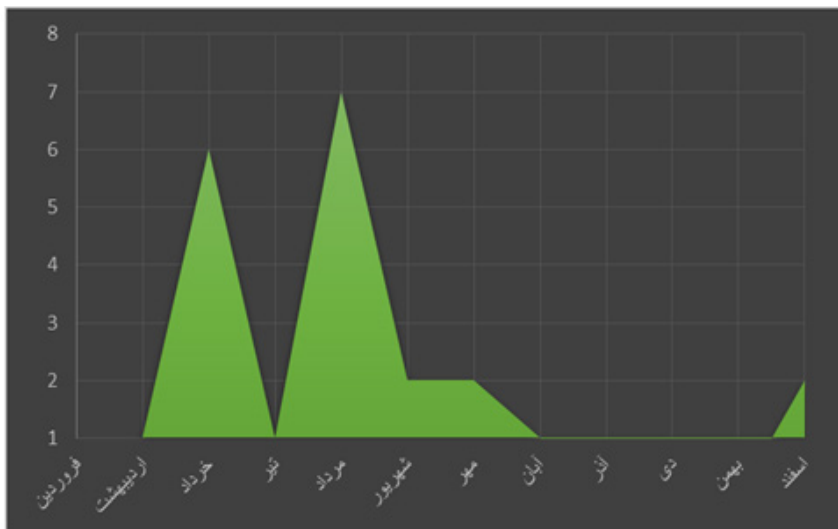
گراف ۱: تحلیل زمانی (ساعات شبانه و روز) وقوع قتل ارتكابی در منطقه

تحلیل زمانی (ماه های سال) وقوع قتل ارتكابی در منطقه

مطابق گراف (۲) وضعیت محیطی وقوع قتل از اول فروردین ماه تا اوایل اردیبهشت ماه آرام بوده است اما از اوایل اردیبهشت تا اواخر شهریور ماه بروز قتل نهایت نوسان و شدت خود را داشته است و در ادامه در ماه مهر و آبان سیر نزولی داشته است به طوری که در ماه های بعد سال وضعیتی آرام برقرار بوده است. که باز در ماه اسفند نوسانی نسبتاً ضعیف داشته است.

گراف ۲: تحلیل زمانی (ماه های سال) وقوع قتل ارتكابی در منطقه

بحث و نتیجه گیری

در تحقیق حاضر سعی شده است با مطالعه بیست نفر از افراد دخیل در قتل در منطقه جیرفت را مورد مطالعه قرار داد. متغیرها و شاخص‌های مورد پژوهش در تحقیق شامل مشخصات سنی، وضعیت اسکان قاتلین و مقتولین، نوع کاربری، نوع منطقه، نوع مکان، ساعات بروز قتل و ماه بروز قتل می‌باشند. هدف از تحقیق این است تا رابطه میان میزان بروز قتل و نوع مکان جغرافیایی و تأثیر وضعیت اقلیمی و مکانی منطقه در پدیده مورد نظر مورد تحلیل و ارزیابی قرار گیرد. نتایج نشان می‌دهد، کشور ما با توجه به آنکه در یکی از نقاط گرم و خشک دنیا واقع شده است. به طوری که در سال ۲۰۰۵ و ۲۰۰۶ میلادی دشت کویر ایران داغ‌ترین نقاط جهان به ثبت رسیده است. به طور کل دو سوم نواحی کشور ما در ناحیه گرم و خشک واقع شده است. منطقه جیرفت یکی از مناطق جنوبی کشور و در شرایط هوای گرم و نامساعد قرار دارد. که مردم در شرایط گرم و نامساعد از آستانه تحمل کمتری برخوردار بوده‌اند؛ و با اندکی تحریک از کوره در رفته. این حالت به دلیل ارتباط میان گرما و کاهش حد آستانه بدن است. چنانچه نتایج تحقیق نشان داد که به طور کل میزان بروز قتل از مناطق سردسیر به طرف مناطق گرمسیری افزایش پیدا می‌کند به طوری که میزان بروز قتل در منطقه‌های عنبرآباد و جیرفت شدت یافته است. از طرف دیگر نتایج نشان می‌دهد در ماه‌های و فصول گرم تابستان تعداد قتل در منطقه بیشتر بوده است.

چندان جای تردید نیست که پیشینه فرهنگی یک جامعه می‌تواند تأثیر بسیاری مهمی بر رفتار و تفکر افراد داشته باشد یکی از عوامل اصلی بروز قتل در منطقه جیرفت عواملی فرهنگی بخصوص اختلافات قومی طایفه‌ای و مسائل ناموسی است. در ارزش‌های فرهنگی این منطقه تعصبات و دفاع و حفظ از نوامیس با روحیه ستیزه‌جو تقویت شده است و در گرایش اهالی این منطقه به سمت خشونت تأثیر گذار بوده است. که همین عامل می‌تواند در اقوام دیگر تقویت نشده باشد و برای حل و فصل چنین مشکلی از شیوه بدیع دیگری استفاده کنند. و نسبت به مسائلی نظیر (مسائل ناموسی) با خونسردی برخورد کرده باشند. بیشترین سهم بروز قتل در جوانان منطقه صورت گرفته است.

در پایان شایسته است که با بهره‌گیری از شاخص‌ها و نتایج به دست آمده از بررسی تأثیر عوامل جغرافیایی و مکانی موثر در بروز قتل پیشنهادهایی برای کاهش وقوع این پدیده با توجه به عوامل فوق ارائه کرد:

- تعیین حدود و ثغور املاک و اراضی افراد از طریق ثبت رسمی املاک با کمک

گرفتن از بزرگان و ریش سفیدان هر منطقه به منظور کاهش اختلاف‌های ملکی؛
- افزایش نظارت‌های غیررسمی ساکنین و استفاده‌کنندگان از فضا و از جمله اجرای
طرح‌های مشارکتی موفق نظیر نگهبان محله، نظارت همسایه، خودنگهبانی و خودیاری
مردم در تأمین امنیت محلی.

- اقدام همه جانبه از سوی سازمان‌ها و مراجع ذی‌ربط در جهت فراهم نمودن امکانات
مناسب اجتماعی و اشتغال‌زایی در بخش‌های مختلف شهرستان بویژه بخش‌های جبالبارز
جنوبی و اسماعیلی؛

- تقویت شوراهای حل اختلاف در حوزه‌های نفوذ کوچک‌تر در منطقه برای مداخله
به موقع و سازنده در اختلافات محلی، و اطلاع دادن به مراکز پلیس در صورت درگیری
و نزاع بین مردم بخش‌های متفاوت منطقه؛

از طرف دیگر منطقه جیرفت از قومیت‌های مختلفی تشکیل شده است که از نظر
نژادی و فرهنگی با یکدیگر واگرایی دارند. این عامل نیز در پیوند با عامل جغرافیایی
نظیر اقلیم قرار می‌گیرد به طوری مردم با آداب و رسوم مختلف در نواحی اقلیمی مختلفی
قرار دارند. برخورد اقوام با فرهنگ گرمسیری و اقوام با فرهنگ سردسیری در این منطقه
همواره یکی از عوامل بروز قتل در منطقه بوده است.

به عبارت دیگر می‌توان گفت تنوع اقلیمی منطقه می‌تواند نقاط ضعف و قوت باشد.
تنوع اقلیمی امکانات مختلفی در اختیار منطقه می‌گذارد و در خصوصیات مردمان منطقه
موثر باشد. به طوری مردم ساکن در اقلیم گرم دارای آستانه تحمل کمتر، پرخاشگر و
مردم ساکنین سردسیری آرام و دیدگاه متفاوتی با ساکنین گرمسیر در حل مسائل دارند.
در موارد خیلی زیاد این تفاوت فرهنگی و دیدگاه نسبت به مسائل ساکنین منجر به
برخورد و نزاع و در نتیجه بروز قتل شده است.

مطابق دیگر نتایج تحقیق یکی از عوامل موثر بر قتل، مشخصات سرزمینی و محیطی
بوده است. در ویژگی‌های محیطی به عواملی از قبیل ناهمواری‌ها، دشت‌ها، کویرها
پرداخته شده است. مناطق کویری و کوهستانی خالی از سکنه باعث شده است تا اشرار
و یا دیگر گروه‌ها از این مناطق در راستای عملیات قتل استفاده کنند. همچنین همین
ویژگی سرزمینی منطقه (کویری، کوهستانی و یا دشتی بودن منطقه) به طریق دیگر در
بروز قتل موثر بوده است. مناطق کوهستانی همواره اقلیمی سرد و مناطق دشتی اقلیمی
گرم را در منطقه ایجاد می‌کنند که این امر خود نیز بر تفاوت‌های فرهنگی نیز اثرگذار
بوده است و متأسفانه مرزبندی‌هایی را بین مردم ایجاد کرده است. در نتیجه در منطقه

جیرفت به تکرار شاهد درگیری، نزاع اقوام ساکن بخش‌های دشتی و کوهستانی با یکدیگر بودیم.

منابع و مآخذ

- بیاد، حبیب‌الله (۱۳۹۵)، تأثیر عوامل جغرافیایی در بروز پدیده قتل در منطقه جیرفت، طرح تحقیقاتی دفتر تحقیقات، تیروی انتظامی استان کرمان.
- پور احمد، احمد؛ رهنمایی، محمد تقی و محسن کلانتری (۱۳۸۱)، بررسی جغرافیایی جرایم در شهر تهران، مجله پژوهش‌های جغرافیایی، سال ۳۵، شماره ۴۴.
- جاهد، محمدعلی؛ دیندار بوسیچین، رقیه و ستوده، مجتبی (۱۳۹۰)، بررسی عوامل دخیل در وقوع قتل عمد (مطالعه موردی استان اردبیل بین سالهای ۱۳۸۹-۱۳۸۵)، فصلنامه کارگاه، دوره دوم، سال چهارم، پاییز ۱۳۹۰، شماره ۱۶.
- شاهبوندی، احمد؛ ریسی وانانی، رضا و شیخی، حجت (۱۳۸۸). تحلیلی بر توزیع فضایی جرایم در مناطق شهر اصفهان، فصلنامه دانش انتظامی، سال یازدهم، شماره چهارم.
- شوازی (۱۳۸۶)، رابطه جغرافیا و امنیت با تأکید بر نقش و کار ویژه نیروی انتظامی، فصلنامه دانش انتظامی، سال نهم، شماره چهارم.
- عصاره، عبدالرحمن و شامبیاتی، هوشنگ (۱۳۹۱)، کنش‌های متأثر از محیط و راهبردهای مهار پدیده مجرمانه.
- نوبهاری، رضا (۱۳۸۴)، زمینه‌ی حقوق جزای عمومی، نشر گنج دانش، چاپ ۲۴.

Anselin, L, Cohen, Cook, D. Gorr, W. and tita, G. (2000) Spatial analysis of crime. In measurement and analysis of crime and justice. Edited by dearid dattee. Vol. 4 of criminal justice, 2000.

